

Religionistika ve společenských vědách

Teoretické nástroje v empirickém výzkumu

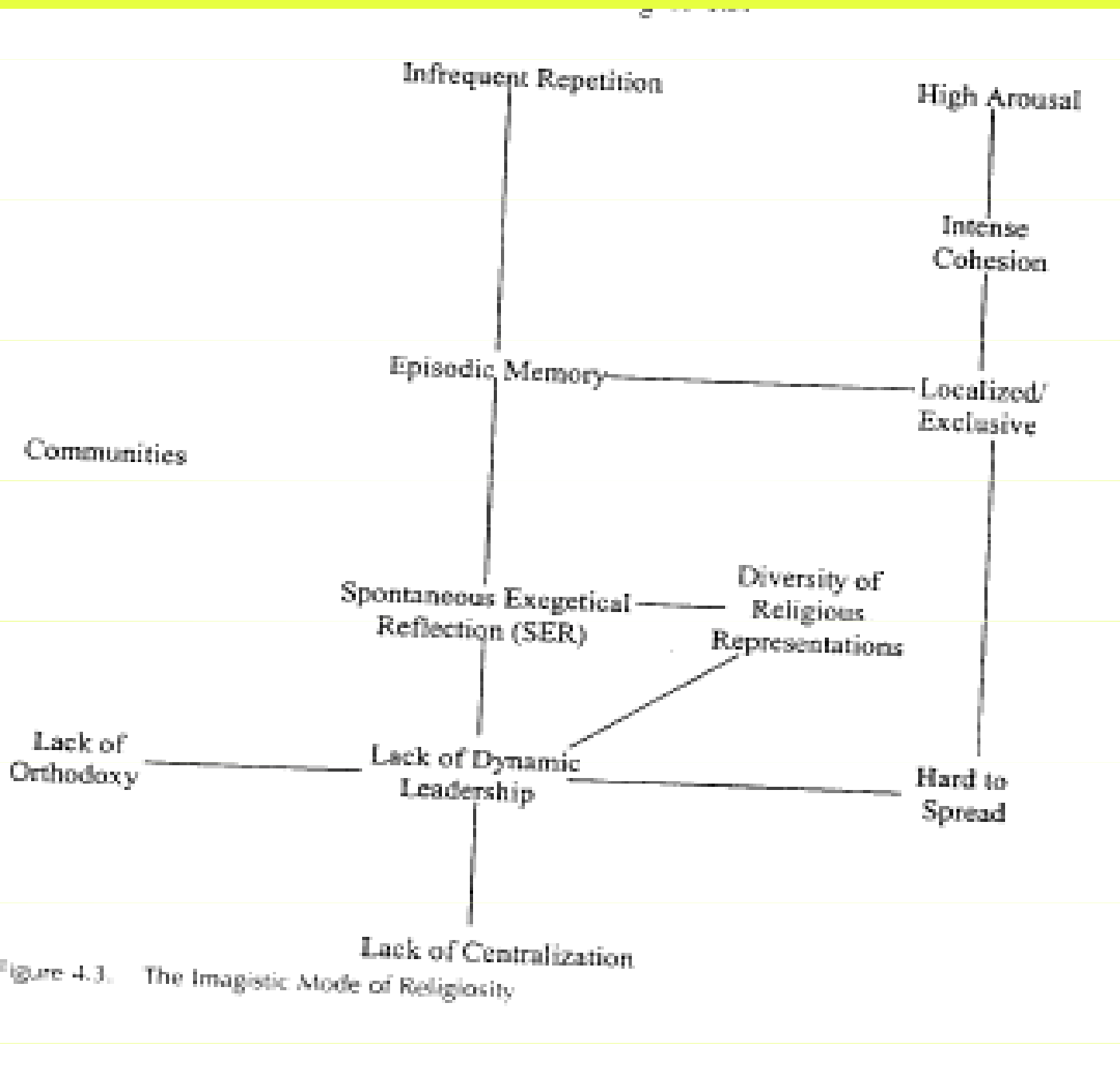

Figure 4.3. The Imagistic Mode of Religiosity

Důležitost pracovní hypotézy

- "umožnit lepší zaměření pozornosti na ty konkrétní aspekty problému, o nichž na základě minulé zkušenosti můžeme věřit, že jsou relevantní pro náš výzkum (Young 2004: 104).
- Dismanovy důvody pro dobré pracovní hypotézy:
  - test, zda je výzkum možný;
  - optimalizace redukce informací:
  - *jistota výběru zásadních proměnných ovlivňujících zkoumaný problém, zajištění nesbírání nepotřebných dat;*
  - *naše limity jsou většinou překročeny, aniž bychom vůbec do výzkumu zahrnuly všechny podstatné proměnné;*
  - *pozor seznam hezkých otázek k ničemu: "Náš výzkum má totiž ... nepříjemné" (Disman 2000: 86).*
- informace pro rozhodnutí o technikách výzkumu;
- odhad rozsahu výzkumu.

Poučení pro práci s hypotézami

- Nesnažit se hypotézu dokázat za každou cenu
  - doporučení:
    - "učit se hledět na hypotézy s nadhledem a nechávat prostor alternativám a výjimkám ... pamatovat si, že ve většině sociálních situací jsme schopni najít to, co hledáme..." (Young 2004: 105)..
- Jednoduchost hypotézy
  - vysvětlit maximum na základě minima principů, bez potřeby dodávat ad hoc vysvětlení pro diskrepance (Occhamova břitva).

Dobré hypotézy: jak si je otestovat

Jak testovat pracovní hypotézy (Robert Bales):

- Jsou použité termíny empiricky specifikované pro konkrétní (výzkumnou) situaci?
- Je předpokládaný vztah mezi proměnnými formulován tak, aby mohl být verifikován/falzifikován?
- Existuje nějaká předcházející evidence pro pravdivost/nepravdivost hypotézy?
- Může na její základě být vhodně navržen výzkum?
- Jsou proměnné kontextuálně vázané (např. na výzkum konkrétní náboženské skupiny), nebo mohou být použity i stejně dobře v případě jiných sociálních interakcí (jiná náb. skupina, jiná sociální skupina – rodina...)?
- Jsou možná zobecnění kulturně vázaná, nebo je lze zobecnit i na jiné kultury?
- Jsou další interferující faktory natolik dobře specifikovány a sumarizovány, aby dokázal výzkumník během výzkumu zjistit, zda se nějak změnila či nikoliv?
- Jsou zobecnění obsažená v hypotézách součástí nějakého teoretického systému, z něhož mohou být na jedné straně odvozena, a na straně druhé ověřena empirickou indukcí?
- Je empirický systém zkonstruován dostatečně přesně a artikulován tak, aby umožnil predikce v konkrétních situacích?

Odfiltrování zkreslení: Dismanova poučka:

Soubor pracovních hypotéz musí zahrnout hypotézy o všech proměnných, které mohou mít významný vliv na závisle proměnnou a jsou přitom asociované také s nezávisle proměnnou!!!

Sběr a klasifikace dat:

Fakta dávají smysl jen tehdy, jsou-li usouvztažněna (logicky spojena) s jinými fakty, roztríděna podle svého charakteru a organizována do posloupností důkazů, které se navzájem dokládají /vysvětlují) (Young 2004: 112).

•Výzkumník by tedy měl klasifikovat svá data podle:

- *podstatných podobností a rozdílů mezi nimi;*
- *souhrnů vzájemně souvisejících faktorů, které se objevují opakovaně s jistou mírou pravidlenosti;*
- *opakující se sekvence událostí.*

"Jeho cílem je objevit série, sekvence a vztahy, které budou moci objasnit podobnosti v jedné skupině dat a rozdíly ve srovnání s jinými skupinami" (Young 2004: 112)